

Inka Liitiäinen

Suomalaisin sävelin

Sovituksia suomalaisista kansansävelmistä jousikvartetille

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikin tutkinto

Musiikkipedagogi AMK

Suomalaisin sävelin

22.11.2017

Tekijä(t) Otsikko Sivumäärä Aika	Inka Liitiäinen Suomalaisin sävelin: Sovituksia suomalaisista kansansävelmistä jousikvartetille 27 sivua +32 sivua: neljä jousikvartetosovitusta 22.11.2017
Tutkinto	Musiikkipedagogi AMK
Koulutusohjelma	Musiikin tutkinto
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogi
Ohjaaja(t)	Annu Tuovila MuT Marko Puro MuM
Opinnäytetyöni koostuu kirjallisesta osiosta sekä nuottiliitteestä, joka sisältää neljä kansanlaulua sovitettuna jousikvartetille. Sovittamani laulut ovat <i>Oi jos ilta joutuisi</i>, <i>Tuol' on mun kultani</i>, <i>Soittajapaimen</i> ja <i>On suuri sun rantas autius</i>. Sovitukset on tarkoitettu pääasiassa keikkakäyttöön ammattimuusikoille. Kirjallisessa osiossa kerron pääpiirteittäin suomalaisen kansanmusiikin kehityksestä ja keskeisistä tyylipiirteistä sekä jousisoitinten asemasta suomalaisessa kansanmusiikissa, tarkastelen sovitustaitojen ja sovittamieni kappaleiden merkitystä työelämätaitojen näkökulmasta sekä esittelen tekemiäni sovituksia. Olen tehnyt sovitukset yleisön näkökulman huomioiden. Sovitusteni on tarkoitus olla yksinkertaisia ja helppotajuisia kuulijalle. Tyyllillisesti ne sijoittuvat kansanmusiikin ja taidemusiikin välimaastoon. Ajatuksenani on tuoda jousikvartetti yhteenä esille tuttujen kansanlaulujen avulla. Melodioiden tunnistettavuus oli keskeinen elementti sovitusten luomisessa. Olen pyrkinyt jakamaan melodioita mahdollisimman tasaisesti jousikvartetin soittajien kesken. Tulevaisuuden musiikkipedagogeilta edellytetään monipuolista osaamista. Musiikkipedagogin työssä on tärkeää pystyä muokkaamaan ohjelmistoa kunkin kokoonpanon soitinjakautaman ja soittajien taitotason mukaan. Oppiainerajat ylittävien opetusmetodien käyttö on lisääntymässä musiikkiopistoissa. On toivottavaa hallita oman pääinstrumentin soittamisen ja opettamisen ohella taitoja, joita voi soveltaa monipuolisesti opetustyössä. Esiintyvän muusikon on tärkeää voida toteuttaa asiakkaiden kappaletoiveita, sovittamisen hallitseminen on sen kannalta epäilemättä hyödyllinen taito.	
Avainsanat	jousikvartetti, kansanlaulu, Suomi, sovitus

Author(s) Title Number of Pages Date	Inka Liitiäinen Finnish Folk Tunes - Arrangements of Finnish folk tunes for string quartet 27 pages + 32 pages Arrangements for string quartet 22.11.2017
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music pedagogy
Instructor(s)	Annu Tuovila, DMus Marko Puro, MMus
My final project consists of a written part and arrangements for string quartet. I arranged four Finnish folk songs: <i>Oi jos ilta joutuisi</i>, <i>Tuol' on mun kultani</i>, <i>Soittajapaimen</i>, <i>On suuri sun rantas autius</i>. The arrangements are meant mainly for professional musicians to be played on gigs for instance weddings, birthday parties or funerals. In the first part of the thesis I write shortly about the development and main characters of Finnish folk music and what role string instruments have in it. I examine the benefits for skills in arranging from the perspective of working life. When I was working on the arrangements I attempted to think from the standpoint of the audience. The arrangements are meant to be easy to approach. Stylistically they stand somewhere between traditional folk music and classical music. My goal is to introduce string quartet as an ensemble to new audiences through well-known folk tunes. One of the main guidelines for the arranging was keeping the melodies easily recognizable. I intended to divide the melodies as equally as possible between all the instruments of the string quartet. For music pedagogues a diverse set of skills is a requirement in the future. An increase of cross-curricular learning is expected in music institutes and it is essential to possess other skills in addition to mastery of the main instrument. Theoretical subjects and instrument lessons can be brought together by experimenting with arranging. That creates a link between the theoretical knowledge and practical skills. For a performing musician it is important to be able to meet the client's wishes of the choices for the performed pieces. Knowing how to arrange is certainly a vital skill for that. In an international setting performing pieces from your own cultural heritage can be a way to stand out from the crowd and preserve the pieces existence.	
Keywords	arrangement, folk music, Finland, string quartet

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Suomalaisen kansanmusiikin ominaispiirteitä	3
2.1	Kansanmusiikin historiaa ja tyylipiirteitä	3
2.2	Jousisoittimet suomalaisessa kansanmusiikissa	5
3	Mihin sovittamista tarvitsee?	6
3.1	Jousikvartettisovitusten käyttömahdollisuudet	6
3.2	Monipuolinen musiikkipedagogi	7
4	Sovitustyön vaiheita ja taustoja	9
4.1	Aikaisempi kokemus	9
4.2	Kappaleiden valinta ja työprosessin kulku	10
5	Sovitukset	14
5.1	On suuri sun rantais autius	14
5.2	Tuol on mun kultani	16
5.3	Soittajapaimen	19
5.4	Oi jos ilta joutuisi	22
6	Pohdinta	25
	Lähteet	26

Liite 1: Nuottimateriaali: *Suomalaisin sävelin*

1 Johdanto

Miettiessäni aihetta opinnäytetyölleni ensimmäinen ja tärkein kriteeri oli käytännölläisyys. Halusin keksiä aiheen, jota olisi mahdollista hyödyntää työelämässä. Työn toteuttaminen monimuototyönä on tähän tarpeeseen luonteva ratkaisu. Sovitan opinnäytetyökseni suomalaisia kansansävelmiä jousikvartetille. Inspiraatio työn toteuttamiseen sovituksina syntyi halusta kehittyä sovittajana ja monipuolisena muusikkona.

Olen usein miettinyt etsiessäni soitettavaa keikoille, että on vaikea löytää hyviä tilaisuuksiin sopivia sovituksia. Monet kollegatkin ovat valitelleet samaa. Idea omien sovitusten kirjoittamisesta on ollut ajatuksissani jo pitkään. Ajattelin, että olisi hyödyllistä kirjoittaa omia sovituksia valmiiksi varastoon, joita voi tarpeen tullen tarjota asiakkaille. Minua kiehtoo ajatus itse tuotetun musiikin esittämisestä. Populaarimusiikin puolella artistit esittävät enemmän omia kappaleitaan, tai ainakin heitä varten kirjoitettua musiikkia. On tavallaan aika erikoista, että klassisella puolella esitämme lähes aina jonkun muun jollekin muulle säveltämää musiikkia. Minulle osa ammattimuusikon identiteettiä on soittotaidon lisäksi myös se, että voin itse osallistua aktiivisesti luomaan uutta musiikkia esitettäväksi, ja elää osana ympäröivää kulttuuria ja sen ilmiöitä.

Tietokoneella työskentely ei ole koskaan kuulunut vahvuuksiini. Tämä opinnäytetyö tarjoaa minulle tilaisuuden saada varmempaa otetta nuotinnusohjelman käyttöön. Uskon, että osa muusikon ja pedagogin ammattitaitoa on oman alan kannalta tärkeiden tietokoneohjelmien käytön hallinta. Käytän sovittamiseen tässä opinnäytetyössä Sibelius-nuotinnusohjelmaa, sillä olen työskennellyt sillä aikaisemminkin. Kirjallisen osion työstäminen on erinomainen tilaisuus harjaannuttaa Word-kirjoitusohjelman hallintaa. Se on tarpeellinen taito alalla kuin alalla.

Ennen aiheen rajaamista pohdin olisiko jousitrio tai viuluduo ollut parempi vaihtoehto yhtyeeksi kuin jousikvartetti. Niille saattaisi olla yhtyeenä enemmän kysyntää asiakkaiden keskuudessa, edullisemman hintansa vuoksi. Olen nähnyt viime aikoina useita keikkailmoituksia, joissa on haettu jousiduoja tai -trioja. Päätin kuitenkin, että haluan tässä opinnäytetyössä perehtyä jousikvartetille sovittamiseen. Laajempi instrumenttivalikoima tarjoaa enemmän mahdollisuuksia monipuolisen äänimaiseman luomiseen. Jousikvartetin asema soitinyhtyeenä on vakiintunut ja se on jousiyhtyeistä tunnetuin. Pystyn soveltamaan työtä tehdessäni saavutettuja taitoja tarvittaessa muille kokoonpanoille.

Viululle ja alttoviululle sovittaminen on minulle vaivattomampaa kuin muille soittimille sovittaminen. Asetin itselleni tavoitteeksi kehittää tämän työprosessin aikana ymmärrystä sellolle sovittamisesta. Miten pystyn hyödyntämään sellolle ominaisia soittotekniikoita ja tuomaan vaihtelevuutta stemmoihin.

Idea kansanlaulujen sovittamiseen syntyi ajankohtaisen Suomi 100- juhluvuoden innostamana. Asuin lukuvuonna 2016-2017 Alankomaissa ja pohdin suomalaisuuden ja suomalaisen kulttuurin merkitystä itselleni. Se lisäsi osaltaan kiinnostusta kansanlauluja kohtaan. Lauloin koko teinivuoteni aktiivisesti eri kuoroissa, ja sitä kautta kansansävelmät ovat tulleet tutuiksi. Kansansävelmistä on tehty paljon todella upeita kuorosovituksia. Se toimi myös inspiraationa tämän opinnäytetyön aiheelle. Instrumenttiopinnoissani kansanlauluja on tullut aika harvakseltaan vastaan. Se on mielestäni sääli, sillä ne sopivat omasta mielestäni erittäin hyvin jousikvartetilla soitettavaksi. Sovituksissani olen lähestynyt kansanmusiikkikappaleita lähinnä taidemusiikin perspektiivistä. Kappaleet on tarkoitettu esitettäväksi juhlissa tai vastaavanlaisissa tilaisuuksissa. Niitä voi soittaa yhtenä kokonaisuutena tai erikseen.

Työn kirjallisen osion jälkeen löytyy nuottimateriaali. Siinä sovitukset ovat eri järjestyksessä kuin missä ne tässä kirjallisessa osiossa esittelen. Syy on se, että tässä osiossa kappaleet ovat siinä järjestyksessä missä sain ne valmiiksi. Nuottimateriaaliin järjestin kappaleet sen mukaan, missä järjestyksessä soittaisin ne, jos esittäisin kaikki yhdessä.

Seuraavassa luvussa kerron lyhyesti kansanmusiikin ominaispiirteistä ja kehitysvaiheista. Kolmannessa luvussa tarkastelen sovituksiani sekä sovittamista yleisesti työelämän kannalta. Alaluvussa 3.1 analysoin sovitusteni merkitystä esiintyvän muusikon näkökulmasta. Mikä on niiden merkitys itselleni kuulijana ja mitä annettavaa niillä on yleisölle? Alaluvussa 3.2 pohdin sovittamisen hyötyä musiikkipedagogin ammatissa. Annan myös esimerkkejä sen soveltamisesta käytäntöön. Neljännessä luvussa kerron sovitusprosessin taustoista sekä analysoin työprosessin kulkua. Viidennessä luvussa esittelen valmiita sovituksia ja kerron lyhyesti taustatietoja sovittamistani kappaleista. Viimeinen luku on pohdintaa.

2 Suomalaisen kansanmusiikin ominaispiirteitä

Tähän lukuun olen koonnut tiivistetyn yleiskatsauksen suomalaisen kansanmusiikin kehityksen keskeisimmistä vaiheista, sen ominaispiirteistä ja kansanmusiikin jousisoittimista. Käsittelen kansanmusiikin tyylipiirteitä ja selostan, miten olen huomionut ne sovitustyössä.

Kansanmusiikki on käsitteenä monimerkityksinen. Sitä käytetään niin esihistorialliselta ajalta suullisesti sukupolvelta sukupolvelle periytyneestä kansaperinteestä kuin myös tämän päivän fuusioituneesta kansanmusiikkista. Nykykansanmusiikki on sekoitus vanhaa kansanmusiikkiperinnettä ja populaarimusiikkia. Fuusioitunut nykykansanmusiikki imee itseensä vaikutteita muista musiikki tyyleistä ja eri maiden musiikkikulttuurista. Se elää vuorovaikutuksessa ympäröivän yhteiskunnan ja aikakauden kanssa. Rajan veto kansanmusiikin ja muun musiikin välillä eri aikakausina on toisinaan vaikeaa tehdä. (Hirvonen 2004, 126, 139; Laitinen 2003b, 318-320.)

2.1 Kansanmusiikin historiaa ja tyylipiirteitä

Suomalaisen kansanmusiikin kehityksen voi hyvin karkeasti jakaa kahteen pääryhmään. Kalevalaiseen runolauluun ja uudempaan riimilliseen säkeistömuotoiseen lauluun. Kalevalaisen runolaulun juuret ylettyvät aikaan ennen ajan laskumme alkua. Se voidaan jakaa neljään eri kehityskauteen, jotka ovat esikalevalaiseen kausi, sydänkalevalainen kausi ja keskiajan kalevalainen kausi sekä myöhäiskalevalainen kausi. Nykykielessä runo sanalla viitataan lausuttuun tekstiin, mutta vanhemmassa kielenkäytössä laulun ja runonlausunnan ero oli häilyvä. (Gronow 1981, 14-16; Asplund 1981a, 18-22.)

Kalevalaisen runolaulu oli yksiäänistä ja sävelalaltaan suppeaa. Sen omaleimainen piirre on kalevalamitta. Säkeet ovat alkusoinnollisia. Yksi säe koostuu neljästä runojalasta, joista toisessa, kolmannessa ja neljännessä on aina kaksi tavua. Ensimmäisessä runojalassa on mahdollista olla myös useampi tavu. Kahdeksan tavuisesta säkeestä käytetään nimitystä nelipolvinen trokee. (Asplund 1981a 21-22; Gronow 1981, 14.)

Va ka /van ha / vä nä/ möi nen

1 2 3 4

esimerkki 1: Nelipolvinen trokee (Asplund 1981a).

Laulujen iskuala oli usein viisi neljäs osaa. Kaksi viimeistä tavua lauletaan puolta hitaammin. Suomi oli kalevalaisella kaudella alkukantainen yhteiskunta. Oma kirjoitusjärjestelmää ei vielä ollut, joten tieto täytyi siirtää jälkeläisille eteenpäin suullisessa muodossa. Musiikki käytettiin viihteenä, mutta sillä oli myös arkisempia käyttötarkoituksia. Laulut toimivat muistin ja tiedonvälityksen apuvälineenä. Työnjako sen ajan suomalaisessa yhteiskunnassa oli vähäistä, ja musiikin esittäminen kuului koko yhteisölle. (Gronow 1981, 12; Asplund 1981a, 21-22; Virtanen 1991, 145.)

1600-luvulla Ruotsin vaikutus Suomessa vahvistui, ja se johti kansanmusiikin uudistumiseen. Sen seurauksena kalevalainen runolaulu -traditio alkoi vähitellen hiipua 1600-luvun aikana. Uskonpuhdistuksen myötä valtaan noussut luterilainen kirkko ei katsonut hyvällä pakanallista muinaisrunoutta. Luterilaisen kirkon tuomilla virsillä oli merkittävä vaikutus kansanmusiikin kehitykselle. Virsien välityksellä säkeistömuoto ja riimillisuus tulivat suomalaiseen kansanmusiikkiin. Siirtyminen riimillisyyteen oli hidasta. Seassa oli vielä kalevalaisesta runomitasta tuttua alkusoinnillisuutta, mutta siihen pyrittiin yhdistämään loppusointuja. Tätä kalevalamittaisen ja uuden riimillisen säkeistöllisen kansanlaulun siirtymävaiheeseen sijoittuvaa musiikkia kutsutaan usein nimellä välimuotoinen laulu. Muita 1600-luvulla kansanmusiikissa tapahtuneita muutoksia oli sävelalan laajeneminen ja duuri-molli-tonaliteetin omaksuminen. (Asplund 1981c, 64-69; Laitinen 2003c, 205.)

1700-luvun loppupuolella uudet tyylipiirteet vakiintuivat. Suomalainen kansanmusiikki siirtyi tyyllisesti lähemmäs tyyppillistä manner-eurooppalaista kansanmusiikkia, erityisesti rakenteiden osalta. Suomessa uuden riimillisen laulutyylin yleisin muoto oli reki-laulu. Laulutyylin nimi luo helposti harhaanjohtavan käsityksen, että lauluja olisi laulettu erityisesti rekimatkoilla ja 1900-luvun alkupuolella se oli nimelle yleisesti hyväksytty selitys. Reki-laulu oli erityisesti 1800-luvulla suosiossa. Sanoitusten aihepiirejä rekilauluissa ja muussa uudemmassa riimillisessä laulussa löytyi laidasta laitaan. Reki-laulut olivat oman aikansa nuorison viihdemusiikkia, ja sanoitukset olivat usein aika ronskejakin. Reki-laulun säkeistö koostuu kahdesta keskenään loppusoinnillisesta säeparista. Molemmissa säkeissä on seitsemän runojalkaa. (Asplund 1981c, 95-98, 110; Gronow 1981, 11, 15.)

*Lintu/ lauloi /oksalla,
 lauloi/ niitä /**näitä**.
 Tule/ joudu/ oma /kulta,
 että/ saatais/ **häitä**.*

Esimerkki 2: Rekimitta (Asplund 1981c, 96).

Tässä opinnäytetyössä sovittamani kappaleet ovat uudempaa säkeistöllistä riimilaulua. Olen huomionut suomalaiselle kansanmusiikille tyypillisen säkeistömetriikan ja säerakenteen sovitusten rakenteissa.

2.2 Jousisoittimet suomalaisessa kansanmusiikissa

Ensimmäinen Suomessa käytetty jousisoitin on jouhikko. Sen käytöstä löytyy mainintoja jo 1100-luvulta. Ennen vuotta 1000 jälkeen ajan laskumme alun käytetyistä soittimista ei ole tarkkaa tietoa, mutta ilmeisesti niiden merkitys on ollut sen ajan musiikissa melko vähäinen. (Leisiö 1981, 53.)

Vanhin maininta viulunsoitosta Suomessa on vuoden 1550 tienoilta Turusta. Viulu saapui suomeen Ruotsin kautta, ja soittimen mukana saapui myös uusi soittotyyli. Pelimannimusiikin juuret ulottuvat näille ajoille. Se on saanut paljon vaikutteita ruotsalaisesta kansanmusiikista. 1720-luvun loppupuolella viulusta tuli Länsi-Suomessa kanteleen sijasta keskeisin kansanmusiikkisoitin. Uudet vaikutteet liikkuivat hitaasti itään päin. Savossa viulun soitto aloitettiin vasta 1800-luvun alussa ja Karjalan syrjäseuduille viulu levisi vielä myöhemmin. 1800-luvun puolen välin jälkeen harmonikka alkoi vallata alaa Venäjältä päin, joten idässä viulun kulta-aika jäi varsin lyhyeksi. Sen sijaan jouhikon käyttö säilyi paikoitellen Savossa ja Karjalassa jopa 1800-luvulle saakka. (Asplund 1981b, 125,134,136.)

Pelimanniyhtyeelle tyypillinen kokoonpano on viulu, haitari ja kontrabasso. Epäilen, että selloa ja alttoviulua ei ole käytetty kansanmusiikissa lähinnä siitä syystä, ettei niitä ole ollut yleisesti saatavilla, nimittäin Suomen ensimmäinen orkesteri ja musiikkiopisto perustettiin vasta vuonna 1882 Helsinkiin (Gronow 1981, 16). Sello basson tilalla tuo yhtyeelle lisää sävyjä ja ilmaisuvoimaa. Sellolla pystyy soittamaan matalia bassolinjoja, mutta se on yhtä lailla myös melodiasinstrumentti. Sellon tumma sointi sopii mielestäni

erityisen hyvin haikeisiin mollisävelmiin. Alttoviulu muistuttaa rakenteeltaan ja soittotavoiltaan viulua, ja se sopii kansanmusiikkiin siinä missä viulukin. Sekin tuo oman lisänsä yhtyeen sävyvalikoimaan.

3 Mihin muusikko ja musiikkipedagogi tarvitsee sovittamista?

Tässä luvussa kerron sovitusten merkityksestä tulevaisuuden työllistymisen ja työelämän kannalta. Alaluvussa luvussa 3.1 pohdin sovitusten merkitystä muusikon perspektiivistä. Alaluvussa 3.2 käsittelen sovittamista musiikkipedagogin tulevaisuuden osamistarpeiden näkökulmasta.

3.1 Jousikvartettisovitusten käyttömahdollisuudet

Opinnäytetyöni sovitukset on tehty pääasiassa soitettavaksi keikoille, esimerkiksi häihin, hautajaisiin tai yritystilaisuuksiin. Olen pyrkinyt näissä sovituksissa pitämään yleisölähtöisen näkökulman. Taidemusiikkipiireissä muusikoilta helposti unohtuu asettuminen yleisön asemaan. Keskiverto ihminen ei ajattele musiikista samalla tavalla kuin ammattimuusikko. Konserttiohjelmat rakentuvat usein kappaleista, joiden kohderyhmänä voi pitää lähinnä muita ammattimuusikoita. Asioiden ajattelevien välillä enemmän kuulijan eli asiakkaan näkökulmasta voisi olla avuksi klassisen musiikin kuulijakunnan kasvattamisessa.

Taidemusiikin asemasta tulevaisuuden yhteiskunnassa on puhuttu paljon ja rahoitusongelmat ovat nykypäivänä yleisiä. Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin budjetista käytiin kovaa vääntöä Kokkolan kaupungin hallituksessa syksyllä 2017, lopulta rahoitus saatiin pidettyä lähes entisellä tasolla, mutta leikkauksia on edessä tulevaisuudessa (Salin 2017a). Valtakunnallisen Vivo-nuoriso-orkesterin rahoitus lakkaa näillä näkymin kokonaan vuoden 2017 jälkeen uuden nuorisolain takia (Salin 2017b).

Keskusteltaessa klassisen musiikin merkityksestä nyky-yhteiskunnan osana, nousee usein esiin argumentteja elitismistä ja verovarojen tuhlaamisesta. Haluan itse klassisen koulutuksen saaneena muusikkona tehdä osani stereotyyppien purkamiseksi ja osallis-

tua etsimään keinoja yleisön tavoittamiseksi. Ehkä taidemusiikki ei puhuttele aivan kaikkia väestöryhmiä, mutta esimerkiksi nuorisukupolvi, joka tällä hetkellä loistaa poissaolollaan klassisista konserteista, on aika korkeasti koulutettua, joten sinänsä voisi kuvitella, että potentiaalia uusien kuulijoiden löytämiseen on, vaikka taidemusiikkia pidettäisiinkin edelleen hieman elitistisenä harrastuksena.

Sovitukseni sijoittuvat jonnekin perinteisen kansanmusiikin, fuusioituneen nykykansanmusiikin ja taidemusiikin välimaastoon. Tunnettujen kansansävelmien soittaminen jousikvartetilla tuo taidemusiikista tutun kokoonpanon lähemmäs kuulijoita. Vaikka sovitukset eivät edusta varsinaisesti länsimaista taidemusiikkia, ovat ne helppo tapa lähestyä taidemusiikkia ja jousikvartetia yhteenä. Itse kirjoitetut sovitukset auttavat perustelemaan musiikkiesityksen hinnoittelua asiakkaille. Niitä voi myös käyttää apuna yhtyeen markkinoinnissa lataamalla internetsivuille ääninäytteitä.

Jousisoittimien esille tuominen monimuotoisissa yhteyksissä ei ainakaan heikennä muusikoiden tulevaisuuden työnäkymiä. Juhlatilaisuuksien lisäksi sovituksia voi esittää myös esimerkiksi päiväkodeissa, kouluissa tai vastaanottokeskuksissa. Mukaan voi ottaa myös kulttuurisivistyksellisen perspektiivin. Kappaleiden ohessa voi esitellä jousisoittimia sekä kertoa suomalaista musiikkiperinteestä. Sovitusten tekemiselle on myös kansainvälinen näkökulma. Suomen ulkopuolella ne saavat uuden merkityksen. Globaalissa maailmassa oman kulttuuriperinnön vaaliminen on keino tuoda jotain persoonallista ja erilaista soitettavaa konserttiin ja samalla suomalainen kulttuuri saa näkyvyyttä.

3.2 Monipuolinen musiikkipedagogi

Musiikkiopistojen rehtoreiden haastatteluihin perustuvassa Sibelius-Akatemian Toivehankkeen raportissa todetaan moneen otteeseen, että tulevaisuuden musiikkipedagogeilta edellytetään aikaisempaa laajempaa osaamisaluetta. Oman instrumentin vahva hallitseminen on oletusarvo. Oppiainerajat ylittävää yhteistyötä ja ryhmäopetusta halutaan lisätä musiikinopetuksessa. Sujuvaa liikkumista eri genrejen välillä pidetään myös tärkeänä. Moniosaamista pidettiin keskeisenä tekijänä uutta henkilökuntaa palkatessa. (Pohjannoro 2010, 21-23, 40.)

Oppiainerajat ylittävä yhteistyö voisi käytännössä tarkoittaa esimerkiksi teoria-aineiden osittaista integroimista soitonopetukseen tai teoriaopintojen opetusmetodien täydentämistä sovittamisen opettamisella. Haluan tulevana musiikkipedagogina löytää keinoja

opettaa oppilailleni teoriaa mielenkiintoisessa ja käytännön musisointiin helposti yhdistettävässä muodossa. Muistan ainakin omalla kohdallani, että sain teoriakokeista aina hyviä arvosanoja ja osasin tunneilla käsitellyt asiat, mutta ne jäivät soittamisesta irralliseksi teoreettiseksi kokonaisuudeksi.

Sovittamisen opettaminen viulunsoiton tai yhteissoiton yhteydessä auttaa täyttämään teoria-aineiden ja elävän musisoinnin välille jäävän aukon. Sovittamista voi lähestyä esimerkiksi improvisaation kautta, ja käsitellä sen jälkeen taustalla olevia teoreettisia käsitteitä ja ilmiöitä. Näin syntyy yhteys teoreettisen tiedon ja soittamisen välille. Uskon, että se edistää molempien aineiden oppista ja tukee oppilaan kasvua itsenäiseksi muusikoksi.

Yllä kuvatut opiskelumetodit vastaavat hyvin uuden taiteen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden asettamiin tavoitteisiin: ”Oppilasta ohjataan tekemisen ja osallisuuden kautta ymmärtämään musiikin merkityksiä kulttuurin kokonaisuuteen kuuluvina ilmiöinä. Näin oma musiikkiharrastus voi asettua osaksi elävää ja toimivaa musiikkikulttuuria sekä koko taiteen kenttää” (Opetushallitus 2017, 39).

Ryhmäopetus on lisääntymässä musiikkiopistoissa tulevaisuudessa (Pohjannoro 2010, 40). Koen että ryhmäopetustaitojen olennainen osatekijä on, ryhmänhallinnan ja instrumenttipedagogisten valmiuksien ohella, nopea ja vaivaton opetusmateriaalin muokkaaminen ryhmän oppimistarpeisiin.

Sovittamisesta on hyötyä myös oppilasorkestereiden toiminnalle. Soitinjakauma ja soittajien taitotaso saattavat välillä luoda haasteita sopivan ohjelmiston löytämiseen. Onkin hyödyllistä, jos pystyy muokkaamaan ohjelmistoa orkesterin kulloisellekin kokoonpanolle. Työelämässä sovittamisen nopeudella ja sujuvuudella on iso merkitys, ja siksi tällaisia taitoja on hyvä harjaannuttaa jo opiskeluaikana. Nuotinnusohjelman tehokas käyttö on siinä avuksi.

4 Sovitusten tekemisen vaiheita ja taustoja

Tässä luvussa kerron, miten päädyin tekemään sovituksia opinnäytetyötäni varten ja kerron mitä aikaisempaa kokemusta minulla on sovittamisen parissa. Toisessa alaluvussa selvitän sovitusprosessin vaiheita sekä miksi valitsin juuri nämä kappaleet työhöni.

4.1 Aikaisempi kokemus

Aloitin sovittamisen keväällä 2015 Metropolia ammattikorkeakoulun sovituskurssilla. Vaihtoehtoisesti olisin voinut valita syventävän satsiopin kurssin tai vapaan säestyksen syventävän kurssin. Näistä vaihtoehdoista sovituskurssi vaikutti miellyttävimmältä ratkaisulta. Toisen opiskeluvuoden keväällä oli paljon muitakin kursseja meneillään, eikä aika millään riittänyt tehtäviin paneutumiseen ja sitä kautta asioiden omaksumiseen.

Viulistina lähtötilanne sovittamiseen ainakin omalla kohdallani oli selkeästi heikompi kuin monilla muilla kurssin osallistujilla. Esimerkiksi pianisteilla harmonioiden hahmottaminen on aivan eri tasolla. Viulunsoitonopetus on keskittynyt aika vahvasti tekniikan ja solistisuuden ympärille. Teoriakursseilla opiskellaan harmoniaoppia ja soinnutusta, mutta yhteyden löytäminen käytännön musisointiin jää helposti toteutumatta. Orkesterissa ja muissa yhtyeissäkin soittamme usein melodioita, on mahdollista päästä aika pitkällekin opinnoissaan ymmärtämättä syvällisemmin harmonioiden funktioita.

Aluksi yksinkertaistenkin sovitusten tekeminen vaati ponnistelua. Ensimmäiset kerrat, kun yritin käyttää Sibelius-nuotinnusohjelmaa, se oli kömpelöä ja hidasta. En esimerkiksi tiennyt miten ohjelmassa toimii nuottien copy/paste-toiminto, ja kirjoitin kaikki nuotit ja rytmit yksitellen. Lyhyidenkin sovitusten kirjoittamiseen meni huomattavasti aikaa. Palasin sovittamisen pariin syksyllä 2015, kun tein yhtyeenjohtokurssia varten muutaman sovituksen, jotka itse johdin kurssin loppukonsertissa. Kokoonpanona oli kaksi viulua, oboe ja pasuuna.

Lähdin syksyllä 2016 vuodeksi opiskelijavaihtoon Alankomaihin Utrechiin Hoogeschool voor de Kunsten oppilaitokseen. Syksyn alussa olin ensimmäistä kertaa pitkään aikaan tilanteessa, että ei ollut liikaa asioita hoidettavana. Päätin osallistua vaihdossa ollessani sovituskurssille, vaikka kurssin sisällöt olivat osittain samat kuin Metropolialla käymälläni kurssilla. Asioiden kertaaminen auttoi omaksumaan opiskellut asiat kunnolla. Teimme

joka viikko transkriptioita eri soitinyhtyeille. Utrechtissa asuessa minulla oli aikaa tehdä tehtävät huolella, ja aloin päästä kunnolla jyvälle sovittamisesta. Nuotinnusohjelman käyttäminen alkoi pikkuhiljaa tuntua vähemmän epätoivoiselta.

Toukokuussa 2016 tein 2. resitaaliani varten Svendsenin *Romanssista viululle ja orkesterille* sovituksen viululle ja jousikvartetille. Sain suhteellisen lyhyessä ajassa varsin hyvän sovituksen aikaiseksi. Tästä jäi sellainen tunne, että olisi kiinnostavaa paneutua sovittamiseen vielä syvällisemmin. Erona Svendsenin *Romanssin* ja kansanlaulujen sovittamisessa oli se, että Svendsenissä muokkasin jo olemassa olevan materiaalin eri yhtyeelle. Näissä kansanlaulusovituksissa olen keksinyt kaiken laulujen melodioita lukuun ottamatta itse.

4.2 Kappaleiden valinta ja työprosessin kulku

Opinnäytetyöhöni valitsemat kappaleet valikoituivat melko sattumanvaraisesti. Sovitettavien kappaleiden yleinen tunnettavuus oli tärkein valintakriteeri. Kun aloittelin opinnäytetyön tekemistä, ajattelin tekeväni enemmän sovituksia, joten en kiinnittänyt erityisesti huomiota sovitusmuodostamaan kokonaisuuteen. Työn edetessä totesin, että pystyisin tekemään liukuhihnalla suunnitellun määrän sovituksia, mutta se olisi ollut niin opimisprosessin kuin musiikillisen tuloksen kannalta heikko ratkaisu.

Kansansävelmien harmoninen vaatimattomuus antaa melko vapaat kädet sovitusmuodostuksen kanssa. Toisaalta melodioiden yksinkertaisuus oli myös haaste. Valitsemieni kappaleiden samankaltaisuus oli myös ajoittain ongelmallista. Halusin välttää toistamista samoja ideoita kaikissa kappaleissa. Yksi syy kappaleiden samanlaisuuteen on, että kaikki valitsemani kappaleet ovat mollissa. Tosin tästä ei voi syyttää yksinomaan kappaleiden valintaprosessia. Suomalaisissa kansansävelmissä on paljon melankolisia mollikappaleita ja tunnetuimmat kansansävelmien melodiat ovat usein mollissa. Yritin etsiä duurissa olevia kappaleita, jotka olisin halunnut sovittaa, mutta mielestäni jousikvartetille keikkamateriaaliksi sopivat parhaiten lyysiset melodiset kappaleet. Pelimannimusiikissa olisi tarjolla paljon duuri-kappaleita, mutta en koe niitä jousikvartetisovittamisen kannalta kovin mielenkiintoisina ainakaan tätä opinnäytetyötä varten.

Aikaisemmat sovitusmuodostustyöt olen tehnyt nopealla aikataululla koulutehtävinä. Tämä opinnäytetyö tarjoaa tilaisuuden viedä työskentelyä pidemmälle ja hioa rauhassa yksityiskoh-
tia. Kokemattomuus sovittajana tuli aluksi esiin varsinkin siinä, että työskentelyyn ei ollut

vakiintuneita työtapoja. Mietin kannattako tehdä kerrallaan vain yhtä sovitusta vai työstää kaikkia rinnakkain. Lopulta päädyin työstämään yhtä sovitusta aina niin kauan kuin ideoita riitti. Kun en enää keksinyt miten etenisin, jätin sovituksen hautumaan ja siirryin seuraavaan. Palatessani myöhemmin työstämään kappaletta eteenpäin uusia ideoita syntyi taas helpommin.

Erityisesti *Soittajapaimen*-sovitusta hioin erittäin monessa osassa. Käytin sen parissa paljon ehkä turhaakin aikaa. Poistin työskentelyn loppupuolella suuren osan kirjoittamistani materiaalista. Ja esimerkiksi modulaation a-molliin lisäsin vasta aivan loppuvaiheessa. (sivu 20) Toisaalta se oli osa oppimisprosessia. Virheiden tekemisen kautta opin tekemään seuraavat sovitukset paremmin. *Soittajapaimenen* melodia oli kaikista soittamista kappaleistani ehkä yksinkertaisin. Koin sen opettavaiseksi, sillä minun piti keksiä paljon vaihteluita stemmoihin, jotta kappale säilyisi mielenkiintoisena.

Tuol' on mun kultani -sovituksen ensimmäinen versio oli varsin yksinkertainen. Se oli ensimmäinen kappale, jota aloin työstää tätä opinnäytetyötä varten. Muokkasin sovitusta paljon vielä loppuvaiheessa. Sovituksen rakenne ja harmonioiden käsittely säilyivät kuitenkin enimmäkseen samana. Tässä kappaleessa melodia on itsessään niin ilmaisuvoinmainen, että kirjoitin muut stemmat niin, että ne antoivat melodialle paljon tilaa ja vapautta tulkintaan.

On suuri sun rantais-soitus muotoutui lähes valmiiksi heti kappaleen sovittamistyön alussa, mutta kolmannen säkeistön parissa jouduin työskentelemään pitkään ja tein siitä useita versioita. Kokonaisuutena ajateltuna pidän tästä sovituksesta ehkä eniten, mutta kolmannen säkeistön alkuun en ole edelleenkään kovin tyytyväinen.

Oi jos ilta joutuisi-sovituksen aloitin viimeisenä ja sen tekeminen sujui todella nopeasti. Huomasin sitä työstäessäni, että sovittamisen sujuvuus ja työskentelyn varmuus oli lisääntynyt merkittävästi. Sellostemma on sovituksessa todella yksinkertainen, joten tekemisen nopeus johtuu osittain varmasti myös siitä. Tämän kappaleen osalta en voi sanoa saavuttaneeni tavoitetta sellostemmojen monipuolisuudesta. Sellon urkupiteelle oli taiteelliseen näkemykseen perustuvat syyt, joten päätin, että se on riittävän hyvä perustelu.

Prosessin edetessä inspiraatio oli toisinaan vähissä, ja samalla itsekritiikki sovituksia kohtaan lisääntyi jatkuvasti. Sovitusten saaminen valmiiksi oli ajoittain erittäin vaikeaa. Aluksi oli useimmiten helppo keksiä ideoita, mutta niiden käsitteleminen ja jalostaminen eheäksi kokonaisuudeksi oli ongelmallista. Mielenkiintoisten ja vaihtelevien sellostemmojen kirjoittaminen oli toisinaan haasteellista. Marko Puro oli minulla toisena opinnäytetyönohjaajana ja tapasimme lokakuussa Markon kanssa kerran. Hän antoi minulle käyttökelpoisia ohjeita siitä, kuinka voin elävöittää stemmoja. Vaikka emme ehtineetkään pitää lisää tapaamisia, koin että tästä yhdestä tapaamisesta oli paljon apua. Sain vastauksia niihin ongelmiin joita en kyennyt itse ratkaisemaan. Hän antoi palautetta myös esitysmerkintöjen hiomisesta, jotta ideani välittyisivät stemmojen soittajille.

Olen pysynyt harmonian käsittelyssä enimmäkseen duuri-molli-tonaliteetin parissa. *Oi jos ilta joutuisi* on sävelkieleltään hiukan modernimpi ja kokeilevampi kuin muut sovitukset. Tärkein elementti sovitustyössä oli kirjoittaa muut stemmat niin, että melodiat säilyivät selkeästi tunnistettavina. Vältin sortumista liialliseen harmonioilla leikittelyyn, jotta se ei veisi huomiota alkuperäisiltä melodioilta. Olen tehnyt sovitukset ensisijaisesti ammattimuusikoiden esitettäväksi. Ne eivät ole silti teknisesti kovin vaativia, sillä niiden on tarkoitus olla nopeasti omaksuttavissa.

Seuraavalla sivulla olevista esimerkistä näkee, kuinka olen muokannut Tuol' on mun kultani -sovitusta ensimmäisestä versiosta (esimerkki 3) valmiiseen versioon (esimerkki 4). Muutokset eivät ole suuria, mutta niillä on merkittävä vaikutus kappaleen virtaavuuden kannalta. Vaihdoin alttoviulun ja sellon stemmat keskenään ensimmäisissä tahdeissa. Yhdistin neljännen ja viidennen tahdin, jotta siirtyminen melodiaan olisi sujuvampi. Alttoviulu jää sävellelle e sävelen a sijasta. Harmonia on silloin avoimempi ja vie kappaletta paremmin eteenpäin. Lisäksi kirjoitin alttoviululle neljäsosa tauon, jotta tekstituurista tulee rytmisesti elävämpi ja stemmassa on enemmän ilmaisuvoimaa.

Finnish folk song

$\text{♩} = 65$

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

mp

rubato

rubato

Esimerkki 3: Ensimmäinen versio *Tuol' on mun kultani*

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

rit. . Andante

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

con sord.

mp dolce

rubato

con sord. mp

con sord. rubato

Esimerkki 4: Lopullinen versio *Tuol' on mun kultani*

5 Sovitukset

Tässä luvussa esittelen sovitukset ja kerron tekemistäni musiikillisista ratkaisuista. Lisäksi kerron kappaleiden taustoista. Joidenkin kappaleiden osalla löytämäni taustatieto on niukkaa. Kaikki sovitukset ovat säkeistömuotoisia.

5.1 On suuri sun rantais autius

Olen tavoitellut kappaleessa surumielistä, mutta yhtä aikaa myös eleganttia ja soljuvaa äänimaisemaa. Olen sovittanut kappaleen neljään säkeistöön, joiden väleissä ei ole välisoittoja. Kappale alkaa viulujen säestävällä kuudestoistaosanuottikuviolla. Sello soittaa neljäsosanuotteja *pizzicato* ensimmäiselle ja kolmannelle iskulle. Alttoviulu soittaa melodiaa koko ensimmäisen säkeistön. Alttoviulun matala rekisteri tuo sointiväriin syvyyttä. Viulut soittavat melodian yläpuolella keveää kuudestoistaosanuottikuviota. Se tuo kvartetin sointiin avoimuutta. Viulut liikkuvat pääasiassa sekstin ja desimin päässä toisistaan. Tällä tavalla yläsävelien kautta syntyy rikasta sointia. Bassolinja on häilyvä, sello soittaa vain neljäsosanuotteja näppäillen. Viulujen kuudestoistaosanuottikuvio jatkuu läpi ensimmäisen säkeistön. (Esimerkki 5.)

Trad.finnish/Arr.Inka Liitiäinen

♩ = 55

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

pp

pp

mp

pizz

Esimerkki 5: On suuri sun rantais autius tahdit 1-2

Toisen viulun soittamat kuudestoistaosanuotit johdattelevat toiseen säkeistöön. Sello jatkaa *pizzicato*-säestystä tahtiin kolmetoista asti. Altoviulu säestää *tremololla*. (Esimerkki 6)

Esimerkki 6: *On suuri sun rantais autius* tahdit 9-11

Tahdissa 14 teema siirtyy takaisin altoviululle ja tremolo jatkuu sellolla bassolinjassa. Viulut siirtyvät tahdissa 14 soittamaan *pizzicatoa*. Päädyin tähän ratkaisuun, koska halusin luoda tehokkaan muutoksen dynamiikassa. Toisen viulun pizzicato johdattaa kolmanteen säkeistöön, jossa melodia toistuu samassa rekisterissä, mutta nyt melodian soittaa ensimmäinen viulu. (Esimerkki 6.)

Esimerkki 7: *On suuri sun rantais autius* tahdit 12-15

Ensimmäisen viulun nousevalinjainen synkooppisäestys ja sellon neljäsosanuotit johdattavat kohti kappaleen huipennusta, joka purkautuu ensimmäisen viulun kuudestoista-osanuottijuoksutukseen ja neljäs säkeistö palaa ensimmäisen säkeistön tunnelmaan. (Esimerkit 8 & 9.)

20 3

Esimerkki 8: *On suuri sun rantais autius* tahdit 20-23

24 C

Esimerkki 9: *On suuri sun rantais autius* tahdit 24-26

5.2 Tuol on mun kultani

Kappale on julkaistu ensimmäisen kerran *Kantelettaren* yhteydessä. Se on kokoelmasta *Uudempia kansanlauluja*. Pääasiassa *Kantelettaressa* julkaistut runot ovat vanhoja kallevalamittaisia runoja, mutta Lönnrot julkaisi teoksen osana myös löytämiään uudempia

lauluja. Teoksessa on mukana nuottiliite, josta *Tuol' on mun kultani* löytyy nimellä *Kultaansa ikävöivä*. Lönnrotin esittelemä melodia on kepeä duurimelodia, eri kuin millä kappale nykyään tunnetaan. (Laitinen 2003a, 110) Alla lehtiarvostelu Helsingfors Morgonbladetista joulukuussa 1854, jossa tässä työssä käytetty melodia on ensikertaa esitetty (Laitinen 2003a 111):

”Harvoin on Helsingin musiikkia rakastava yleisö ollut innostuneempaa, kuin silloin kun se Hr Bromsin konsertissa ennen joulua sai kuulla konsertinpitäjän esittävän suomalaisen laulun, joka hänen ohjelmaansa oli merkitty ylläolevalla otsikolla. Sanathan olivat monelle ennestään tutut, mutta kaunista melodiaa jolla ne nyt laulettiin, ei oltu koskaan aiemmin kuultu missään konserttisalissa, ehkä ei edes koskaan Karjalan unohdettujen metsäseutujen ulkopuolella. Sen merkitsi muistiin vasta viime kesänä erään karjalaisentalonpoikaistytön suusta Hr K. Collan ja hän toi sen suureen maailmaan, jotta se asetettaisiin esille eräänä suomalaisen kansanmusiikin kauneimmista edustajista.

Kappale alkaa lyhyellä neljän tahdin alkusoitolla. Aihe on kappaleen kertosäkeistöstä, jossa lauletaan ”*Kun et tule jo*”. Ensimmäinen viulu esittelee melodian alkusoiton jälkeen tahdeissa neljä ja viisi. Kuudennessa tahdissa melodia siirtyy sellolle ja alttoviulu säestää pitkillä äänillä. Tahdeissa kahdeksan ja yhdeksän melodia siirtyy takaisin ensimmäiselle viululle. (Esimerkki 10.)

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

rit. . Andante

The musical score is written for four instruments: Violin I, Violin II, Viola, and Violoncello. The key signature has one sharp (F#) and the time signature is 2/4. The piece begins with a 2/4 time signature and changes to 4/4 at measure 4. The tempo markings are 'rit.' and 'Andante'. The dynamics include 'con sord.', 'mp', and 'dolce'. The Viola and Violoncello parts include 'rubato' markings.

Esimerkki 10: *Tuol' on mun kultani* tahdit 1-5

Toisessa säkeistössä ensimmäinen viulu soittaa melodiaa oktaavia ylempää. Valitsin sävellajiksi a-mollin, sillä melodia istuu soinnillisesti tässä rekisterissä viululle luontevasti. Toinen viulu tulee sisään vasta tahdissa kaksitoista. Sen synkooppisäestys tuo kappaleeseen eteenpäinpyrkivää rytmiä. (Esimerkki 11.)

Esimerkki 11: *Tuol' on mun kultani tahdit* 11-15

Kappale kasvaa kohti tahtia 26. Tahdissa 27 alttoviulu ei menee e-sävelelle niin kuin voisi olettaa, vaan jää c säveleen ja viulu moduloi kolmisoinnun kautta c-molliin. (Esimerkki 12.)

Esimerkki 12: *Tuol' on mun kultani tahdit* 24-27

Kappale ei enää palaa a-molliin, viimeinen säkeistö päättyy c-mollissa. Sellon viimeiset sävelet on tarkoitus soittaa mahdollisimman surumielisesti. Ne kuvaavat laulun sanoissa olevaa tekstiä "Kun et tule jo" Sama aihe esiteltiin jo alkusoitossa. Se kuvaa laulun sanoissa ilmenevää ikävää ja kaipuuta. Laulun edetessä ikävä ei hellitä vaan tarinan kertoja on samassa tilanteessa kappaleen lopussa kuin alussakin. (Esimerkit 13 & 14.)

*Tule, tule kultani, tule kotipuoleen,
taikka jo menehdynkin ikävään ja huoleen.
Voi minun kultani, voi minun lintuni,
kun et tule jo, kun et tule jo.*

Esimerkki 13: *Tuol' on mun kultani* viimeisen säkeistön sanat

Esimerkki 14: *Tuol' on mun kultani* tahdit 32-36

5.3 Soittajapaimen

Kappale löytyy kokoelmasta *Laulusävelmät II* teoksessa *Suomen kansan sävelmiä*, joka on kerätty vuosina 1899-1933. *Soittajapaimen* on kerätty Asikkalassa ja sen muistiinpanija on Elsa Hästesko. Kappaleeseen on ensimmäisen säkeistön lisäksi sanat olemassa myös muihin säkeistöihin, mutta ne on kirjoitettu jälkikäteen. Olen hakenut kappaleen sovittamiseen inspiraatiota kappaleen sanoituksesta (Esimerkki 15).

*Tein minä pillin pajupuusta
Toki vain pajupuusta, hei
Soreasti, koreasti pillini soipi
Toki vain pajupuusta, hei
Soreasti, koreasti pillini soipi
Toki vain pajupuusta*

Esimerkki 15: *Soittajapaimen* sanat

Kappale alkaa viulujen duolla. Halusin tehdä kappaleen alusta mahdollisimman yksinkertaisen. Harmonia on alussa epäselvä, kuulija ei tiedä mitä odottaa kappaleelta. (Esimerkki 16)

Finnish folk song/ arr. Inka Liitiäinen

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

p

sul tasto

pp

non cres.

p

Esimerkki 16: *Soittajapaimen* tahdit 1-5

Tahdissa 12 viulut jäävät avoimesti soivalle kvartille ja sello soittaa päälle melodiaa. Tahdissa 13 viulu värittää melodiaa nopeilla säestyskuvioilla. Kappale kertoo soittajapaimenesta ja nämä nopeat koristelut kuvaavat pajupillillä soittelua. (Esimerkki 17.)

11

A

p

mp

mf

Esimerkki 17: *Soittajapaimen* tahdit 11-14

Tahdissa 25 melodia tulee yllättäen a-mollista. (Esimerkki 18). D-molliin päästään takaisin tahdissa 34 (Esimerkki 19). Ensimmäinen viulu soittaa teemasta rytmisiä variaatioita. Ne kuvaavat taas soittamista pajupillillä. Neljännen säkeistön lopussa tahdissa 45 sello

jää b-sävelelle, joka ylenee h-säveleksi 4-tahdin alussa. Neljä säkeistö alkaa ylennetyllä kuudennen asteen soinnulla. Se palaa sellon b-sävelen kautta takaisen d-molliin. (Esimerkki 20.) Viimeinen säkeistö pysyy d-mollissa.

24

p

f

p

Esimerkki 18: *Soittajapaimen* tahdit 24-27

32

cresc.

f

f

f

mf

nat.

Esimerkki 19: *Soittajapaimen* tahdit 32-35

Esimerkki 20: *Soittajapaimen* tahdit 43-46

5.4 Oi jos ilta joutuisi

Tässä kappaleessa olen lähtenyt sovitustyössä muita kappaleita kokeilevammalle linjalle. Melodia on silti helposti tunnistettavissa. Halusin tässä kappaleessa kokeilla erikoisemman äänimaiseman luomista. *Col legno*-osuuksissa jousisoittimet toimittavat oikeastaan lyömäsoitinten virkaa. Kappaleen sanoista on löydettävissä rekimitta (Esimerkki 21).

*Oi, jos ilta joutuisi,
vaivat vaimentuisi,
hikihelmet kuivuisi
ja armas laimentuisi!*

*Silloin ois, oi silloin ois
mun rinnassani rauha.*

Esimerkki 21: *Oi jos ilta joutuisi* rekimitta

Neljän tahdin mittainen alkusoitto johdattelee kohti ensimmäinen viulun soittamaa melodiaa. Melodiasta puuttuu ensimmäinen h-sävel, mutta se soi sellolla urkupisteenä. (Esimerkki 22.)

Trad. finnish/ arr. Inka Liitiäinen

Violin I

sul tasto

Violin II

pp

Viola

col legno
senza vibr.

Violoncello

pp

p

Esimerkki 22: *Oi jos ilta joutuisi* tahdit 1-5

Sellon urkupiste h-sävelellä jatkuu tahtiin 21 asti. Tahtiin 16 asti alttoviulun *col legno*-äännet ovat myös h-sävelellä. Toinen viulu varioi melodiassa olevia sävelaiheita. Tunnelma on salaperäinen. (Esimerkki 23.)

6

Violin I

Violin II

p

Viola

Violoncello

Esimerkki 23: *Oi jos ilta joutuisi* tahdit 6-11

Sello yhtyy *col legno*-säestykseen tahdissa 22. Viulut jatkavat ensimmäisessä säkeistössä alkanutta melodioiden vuoropuhelua. (Esimerkki 24.)

2
18

p
p
col legno

Esimerkki 24: *Oi jos ilta joutuisi* tahdit 18-23

Tahdissa 36 sello palaa h-sävelen urkupisteelle ja alttoviulu palaa *col legno* säestykseen. Sovituksen lopussa valitsee alun salaperäinen tunnelma. (Esimerkki 25.)

r
39

Esimerkki 25: *Oi jos ilta joutuisi* tahdit 39-43

6 Pohdinta

Aloitin opinnäytetyöni tekemisen sovitusten työstämisellä enkä miettinyt erityisemmin kirjallisen osion rakennetta. Valinta tapahtui puhtaasti musiikillisin perustein sekä käytännön työelämää ajatellen. Tiedonhankinnan kannalta jokin muu aihe olisi voinut olla helpompi. Ensinnäkin aiheen rajauksen takia en voinut juurikaan hyödyntää muuta kuin suomenkielistä aineistoa. Suomi on aika pieni kieli, joten musiikkialan kirjallisuutta on vain rajoitetusti saatavilla. Aluksi ajattelin kirjoittavani osion musiikin merkityksestä suomalaisen identiteetin rakentumisessa, mutta en löytänyt riittävästi aineistoa kirjoittaakseni aiheesta. Internetistä löysin lähinnä poliittisesti sitoutuneiden toimijoiden isänmaallista propagandaa, joten päätin jättää aiheen käsittelyn. On sinänsä surullista, että aiheen ympärille on syntynyt niin paljon epäkorrektia keskustelua. Ehkä tässä olisi tulevaisuudessa musiikkipedagogeille työsarkaa. Etsiä keinoja tuoda suomalaisia perinteitä esiin positiivisessa kontekstissa osana avointa monikulttuurista ympäristöä.

Haastavaa oli myös, että kun aloitin kirjallisen osion työstämisen, tajusin että tietämykseni suomalaisesta kansanperinteestä on todella hataralla pohjalla. Jouduin lukemaan paljon aineistoa, että pystyin muodostamaan riittävät pohjatiedot kirjoittaakseni aiheesta. Aineiston luku-urakka oli todella intensiivinen. Jos minun pitäisi tehdä jotain eri tavalla tässä opinnäytetyössä, niin se olisi ehdottomasti aineistoon perehtymisen aikataulus. Vaihdoin opinnäytetyöni aiheen vasta edellisenä kesänä ja ennen syksyn ohjaustapaamisia minulla ei ollut selkeää käsitystä kirjallisen osion sisällöstä. Olin lopulta kuitenkin tyytyväinen siihen miten sain luvussa kaksi kaiken lukemani tiedon jäsenneltä tiiviiseen pakettiin.

Tietämättömyyteni kansanmusiikin historiasta herätti minut miettimään miksi näin on. Tulin siihen tulokseen, että musiikkikoulutuksessa ei ole riittävästi huomioitu kansanperinteen säilyttämistä ja siirtämistä seuraaville sukupolville. Tämä koskee ehkä erityisesti pääkaupunkiseutua, minulla ei ole omakohtaista kokemusta muualta Suomesta. Aion tulevaisuudessa kiinnittää huomiota kansanmusiikin aseman opetuksessani. Historiallisessa kontekstissa ajateltuna kansanmusiikki soveltuu erittäin hyvin pedagogiseen käyttöön, sillä se on nimenomaan tarkoitettu kaikkien helposti omaksuttavaksi musiikin muodoksi.

Koen saavuttaneeni työlle asettamani oppimistavoitteet. Nuotinnusohjelman käytössä on tapahtunut todella merkittävää edistymistä sovitusprosessin aikana. Eri nuottiavainten

kanssa työskentely ei enää aiheuta päänsäivää, jopa alttovaimen lukeminen on sujuvaa. Sovitukset ovat eläneet sitä mukaa kun on saanut lisää näkemystä työskentelyyn. Tein sovituksia ja kirjallista osiota rinnakkain. Se oli siinä mielessä hyvä, että työprosessista kirjoittaminen oli luontevaa, mutta sovitusten työstäminen vei kirjallisen osion toteuttamiselta paljon huomiota ja aikaa.

Olen kokonaisuutena tyytyväinen opinnäytetyöni toteutukseen. Tässä työmuodossa yhdistyi taiteellinen tekeminen ja pedagogisten taitojen kehittäminen. Opinnäytetyön aihealue oli myös mukavan monipuolinen. Tärkeimmät tavoitteet työssäni oli kehittyä soittajana ja oppia sujuvaksi nuotinnusohjelman käyttäjäksi ja voin todeta, että molemmat tavoitteet saavutettiin opinnäytetyöprosessin aikana.

Lähteet

Asplund, A. 1981a.Kalevalaiset laulut. Teoksessa A. Asplund & M. Hako (toim.) Kansanmusiikki. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 18-43.

Asplund, A. 1981b.Pelimannimusiikki ja uudet soittimet. Teoksessa A. Asplund & M. Hako (toim.) Kansanmusiikki. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 125-163.

Asplund, A. 1981c.Riimilliset kansanlaulut. Teoksessa A. Asplund & M. Hako (toim.) Kansanmusiikki. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 64-124.

Gronow, P. 1981.Suomalainen kansanmusiikki osana maailman musiikkia. Teoksessa A. Asplund & M. Hako (toim.) Kansanmusiikki. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 9–17.

Hirvonen, T. 2004.Soiva festivaali: Musiikki Kihauksen äänimaisemassa. Teoksessa P. Suutari & E. Paukkunen (toim.) Musiikki, perinne ja tutkija. Etnomusikologista kulttuurintutkimusta Kuopiossa. Joensuu: Joensuun yliopisto, 125-144.

Laitinen, H. 2003a.Elias Lönnrot ja musiikki. Teoksessa H. Laitinen. Matkoja musiikkiin 1800-luvun Suomessa. Tampere: Tampereen yliopisto, 107-162.

Laitinen, H. 2003b. Oma perinne vieraana kulttuurina: 1800-luvun suomalainen kansanmusiikki tutkimuksen kohteena. Tampere: Tampereen yliopisto, 313-339

Laitinen, H. 2003c. Runo, mitta, musiikki: Kansanlaulun säkeistömetriikka. Teoksessa H. Laitinen. Matkoja musiikkiin 1800-luvun Suomessa. Tampere: Tampereen yliopisto, 205-311.

Leisiö, T. 1981. Vanhimmat soittimet. Teoksessa A. Asplund & M. Hako (toim.) Kansanmusiikki. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura, 53-64.

Opetushallitus, 2017 Taiteenperusopetuksen laajanoppimäärän perusteet http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/taiteen_perusopetus 30.10.2017.

Pohjannoro, U. 2010 Soitonopiskelua joustavasti ja yhteisöllisesti Musiikkioppilaitosten kehitysnäkymiä rehtoreiden arvioimana.

Toive osaraportti 6 Musiikkialan toimintaympäristöt ja osaamistarve.

http://www5.siba.fi/documents/10157/19692/Toive_Osaraportti_6.pdf/cbb371a8-e6d0-416e-9f02-8c4ef1a3266, 20.10.2017.

Salin, E. 2017a Keski-Pohjanmaan Kamariorkesterin leikkaukset jäivät minimiin <https://rondolehti.fi/tuoreimmat/uutiset/keski-pohjanmaan-kamariorkesterin-leikkaukset-jaivat-minimiin/>, 19.11.2017.

Salin, E. 2017b Nuorten sinfoniaorkesteri Vivo pulassa – toiminta uhkaa loppua. Rondo- <https://rondolehti.fi/tuoreimmat/uutiset/nuorten-sinfoniaorkesteri-vivo-pulassa-toiminta-uhkaa-loppua>, 19.11.2017.

Virtanen, L. 1991 Suomalainen kansanperinne. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Inka Liitiäinen

Suomalaisin sävelin

Neljä suomalaista kansanlaulua jousikvartetille

Four Finnish folk songs for string quartet

Helsinki 2017

Sisällys

Nämä sovitukset ovat osa Metropolia ammattikorkeakoulussa tekemääni opinnäytetyötä Suomalaisin sävelin: Sovituksia suomalaisista kansansävelmistä jousikvartetille, 22.11.2017.

Nuottimateriaali käsittää seuraavat kansanlaulusovitukset partituureina sekä stemmoina:

Tuo' on mun kultani, Oi jos ilta joutuisi, Soittajapaimen ja On suuri sun ranta
tais autius

Tuol' on mun kultani

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

rit. _ Andante

Violin I
 2/4
 con sord.
 mp dolce

Violin II
 2/4
 con sord.
 mp

Viola
 3/4
 rubato
 mp
 con sord.
 mp

Violoncello
 2/4
 con sord.
 rubato
 mp

6
 cresc.
 mp
 p senza sord.
 mf

11
 senza sord. **A**
 dolce
 mp
 senza sord.
 mp
 mp

16

cresc.

20 **B**

con sord.

pp

p

mf

pp

mp

24

rit..

con sord.

Andante

f

f

f

28

mf
mp
pp
mf
con sord.
dim. rit.

32

p dolce
mp espress.
dim.

Oi jos ilta joutuisi

Trad. finnish/ arr. Inka Liitiäinen

Violin I *sul tasto*

Violin II *sul tasto*

Viola *pp* *col legno senza vibr.*

Violoncello *pp*

6

12

Copyright © Inka Liitiäinen

18

Violin I

Violin II

Viola

Cello

Double Bass

col legno

p

p

A

24

Violin I

Violin II

Viola

Cello

Double Bass

sul tasto

pp

p nat.

p

nat.

29

Violin I

Violin II

Viola

Cello

Double Bass

pp

33 **B**

p sul tasto

col legno

senza vibr.

p

38

p

Soittajapaimen

Finnish folk song/ arr. Inka Liitiäinen

Violin I *p*

Violin II *sul tasto* *pp* *non cres.*

Viola

Violoncello

6

cresc. *nat.* *mf*

11 **A**

p *mp* *mf*

15

mp

mp

20

B

nat.

pp

p nat.

pp

mf

24

p

f

p

28

keveästi

p nat.

mf

32

nat.

mf

cresc.

f

f

36

keveästi

mf

39

C

mf

43

sul pont. *pp*

nat. *mp*

sensu vibr. *mp*

pp

47

D

mf

mf

mf

On suuri sun rantas autius

Trad.finnish/Arr.Inka Liitiäinen

$\text{♩} = 55$

Violin I

Violin II

Viola

Violoncello

pp

pp

mp

pizz

3

cres.

cres.

mf

V

6

9 **A**

pp
mp
mf
cres

12

cres.
mf
pizz
pizz
p
arco

16 **B**

arco
mp
cresc.
pizz

20

arco

cresc.

p

cresc.

24

arco

p

pizz

C

27

cres.

cres.

mf

30

Musical score for measures 30-31. The score is in B-flat major (two flats) and 4/4 time. It features a piano accompaniment with a treble and bass staff. The treble staff has a melodic line with eighth-note runs and a sustained note. The bass staff has a simple harmonic line. The melody is marked with a slur and a fermata.

32

Musical score for measures 32-33. The score is in B-flat major (two flats) and 4/4 time. It features a piano accompaniment with a treble and bass staff. The treble staff has a melodic line with eighth-note runs and a sustained note. The bass staff has a simple harmonic line. The melody is marked with a slur and a fermata. There are 'V' markings above the treble staff in measures 32 and 33.

Violin I

Tuol' on mun kultani

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

rit.. Andante

con sord. *mp* **2**

8 *cresc.* *senza sord.*

12 **A** *dolce*

16

20 **B** *con sord.* *pp*

27 **rit.. con sord. Andante** *mf* *pp*

31 *p dolce* **rit..**

Violin I

Oi jos ilta joutuisi

Trad. finnish/ arr. Inka Liitiäinen

Violin I score for the piece "Oi jos ilta joutuisi". The score is written in treble clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. The tempo is marked "4" (quadruple). The piece begins with a "sul tasto" instruction. The first staff (measures 1-9) starts with a rest, followed by a series of eighth and quarter notes, with a "p" (piano) dynamic marking. The second staff (measures 10-13) continues the melodic line. The third staff (measures 14-17) features a series of eighth notes. The fourth staff (measures 18-24) continues the melodic line, with a "p" (piano) dynamic marking. The fifth staff (measures 25-28) is marked with a box "A" and "sul tasto", featuring a series of eighth notes and a "pp" (pianissimo) dynamic marking. The sixth staff (measures 29-32) continues the melodic line, with a "pp" (pianissimo) dynamic marking. The seventh staff (measures 33-36) is marked with a box "B" and features a series of eighth notes and a "p" (piano) dynamic marking. The eighth staff (measures 37-40) concludes the piece with a series of eighth notes and a final double bar line. The copyright notice "Copyright © Inka Liitiäinen" is printed at the bottom of the score.

4 sul tasto

10

14

18

25 **A** sul tasto pp

29 pp

33 **B** p

37

Copyright © Inka Liitiäinen

Violin I

Soittajapaimen

Finnish folk song/ arr. Inka Liitiäinen

Violin I score for 'Soittajapaimen' in 4/4 time, key of B-flat major. The score consists of 50 measures across ten staves. It includes various musical notations such as dynamics (*p*, *cresc.*, *pp*, *mf*, *mp*, *dim.*), articulation (*acc.*, *trill*), and performance instructions (*sul pont.*, *nat.*). Rehearsal marks A, B, and C are present. The piece concludes with a double bar line at measure 50.

6 *p* *cresc.* *pp* *mf* *mp* *dim.*

10 **A**

15 *pp* *mf*

22 **B**

28 *mf*

35

40 **C**

44 *pp* *mp*

49 **D**

Violin I

On suuri sun rantas autius

Trad.finnish/Arr.Inka Liitiäinen

$\text{♩} = 55$

The score is written for Violin I in 4/4 time, key of B-flat major. It consists of 30 measures. The notation includes various dynamics, articulations, and performance instructions. Measures 1-4 are marked *pp*. Measures 5-7 are marked *cres.*. Measure 8 is marked *pp* and contains a first ending bracket labeled 'A'. Measures 9-11 are marked *cres.* and *mf*. Measure 12 is marked *mf*. Measure 13 is marked *pizz*. Measure 14 is marked *arco* and *mp*. Measure 15 is marked *p*. Measure 16 is marked *cresc.*. Measure 17 is marked *p*. Measure 18 is marked *cresc.*. Measure 19 is marked *p*. Measure 20 is marked *cresc.*. Measure 21 is marked *p*. Measure 22 is marked *cresc.*. Measure 23 is marked *p*. Measure 24 is marked *cresc.*. Measure 25 is marked *p*. Measure 26 is marked *p*. Measure 27 is marked *cresc.*. Measure 28 is marked *cresc.*. Measure 29 is marked *cresc.*. Measure 30 is marked *cresc.*.

1 = 55

pp

3

5

cres.

8

A

pp

12

cres. *mf*

16

B

pizz

arco *mp*

21

p *cresc.*

26

C

p

28

cresc.

30

Violin II

Tuol' on mun kultani

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

Violin II

Oi jos ilta joutuisi

Trad. finnish/ arr. Inka Liitiäinen

sul tasto

pp *p*

8

13

18

p

25 **A**

32 **B** *sul tasto*

38

Copyright © Inka Liitiäinen

The musical score is written for Violin II in 4/4 time, featuring a key signature of two sharps (F# and C#). The piece is arranged by Inka Liitiäinen from a traditional Finnish melody. The score consists of seven staves of music. The first staff begins with a 'sul tasto' instruction and includes dynamic markings of *pp* and *p*. The second staff starts at measure 8. The third staff starts at measure 13. The fourth staff starts at measure 18 and includes a *p* dynamic marking. The fifth staff starts at measure 25 and is marked with a boxed 'A'. The sixth staff starts at measure 32, includes a boxed 'B', and has a 'sul tasto' instruction. The seventh staff starts at measure 38 and concludes the piece with a double bar line. A copyright notice for Inka Liitiäinen is placed below the final staff.

Violin II

Soittajapaimen

Finnish folk song/ arr. Inka Liitiäinen

Musical score for Violin II of "Soittajapaimen" by Inka Liitiäinen. The score is in 4/4 time, key of B-flat major, and consists of 48 measures. It includes various musical notations such as dynamics (*pp*, *mf*, *mp*, *p*, *f*), articulation (*sul tasto*, *nat.*, *V*), and performance instructions (*cresc.*, *keveästi*, *senza vibr.*). The score is divided into sections A, B, and C.

Measures 1-6: *sul tasto*, *pp*, *non cres.*
 Measures 7-11: *nat.*, *mf*
 Measures 12-14: Section A, *mp*
 Measures 15-19: *mp*, *V*
 Measures 20-25: Section B, *p*
 Measures 26-30: *keveästi*, *p*
 Measures 31-35: *cresc.*, *f*, *V*
 Measures 36-39: *keveästi*, *mf*
 Measures 40-44: Section C
 Measures 45-48: *senza vibr.*, *mp*, *V.S.*

2

Violin II

On suuri sun rantas autius

Trad.finnish/Arr.Inka Liitiäinen

 $\text{♩} = 55$

Violin II musical score for 'On suuri sun rantas autius'. The score is written in 4/4 time with a key signature of one flat (B-flat). The tempo is marked as $\text{♩} = 55$. The score consists of 31 measures, divided into systems of four measures each. The key signature is B-flat major (one flat). The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings. The score is divided into sections A, B, and C, marked with letters in boxes. The score includes various musical notations such as slurs, ties, and dynamic markings.

Measures 1-4: *pp* (pianissimo), *cres.* (crescendo), *mf* (mezzo-forte).

Measures 5-8: *mp* (mezzo-piano), *mp* (mezzo-piano).

Measures 9-12: *pizz* (pizzicato), *cresc.* (crescendo).

Measures 13-16: *arco* (arco), *cresc.* (crescendo).

Measures 17-20: *arco* (arco), *cresc.* (crescendo).

Measures 21-24: *p* (piano), *cresc.* (crescendo), *mf* (mezzo-forte).

Measures 25-28: *cresc.* (crescendo), *mf* (mezzo-forte).

Measures 29-32: *mp* (mezzo-piano), *mp* (mezzo-piano).

Viola

Tuol' on mun kultani

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

rubato *con sord.* *mp* **rit. .** **Andante**

p

7

mf senza sord.

12 **A**

mp

16

cresc.

20 **B**

p

24

f

27 **rit. .** **Andante** *con sord.*

31 **rit. .** **2**

Viola

Oi jos ilta joutuisi

Trad. finnish/ arr. Inka Liitiäinen

col legno

7

13

18

24 nat. **A**
p

29

35 **B**
col legno

39

Copyright © Inka Liitiäinen

Viola

Soittajapaimen

Finnish folk song/ arr. Inka Liitiäinen

11 A 2

15 *mp*

20 *pp* *nat.* B *f*

27 *mf* *nat.*

33 *f*

39 C

44 2 *mf*

49 D 7

Viola

On suuri sun rantas autius

Trad.finnish/Arr.Inka Liitiäinen

♩ = 55

7

13

18 **B**

22

26 **C**

30

mp

mf

cres

cresc.

pizz

arco

cresc.

Violoncello

Tuol' on mun kultani

Finnish folk song/arr. Inka Liitiäinen

mp *con sord.* *rubato* *rit.* **Andante** *mp*

7 *p* *senza sord.*

12 **A** *mp*

16

20 **B** *pp* *mp*

26 *f* *rit.* **Andante** *mp*

31 *dim.* *mp* *espress.* *rit.*

Violoncello

Oi jos ilta joutuisi

Trad. finnish/ arr. Inka Liitiäinen

senza vibr.

pp

9

18 *col legno*

25 **A** nat.

32 **B** senza vibr.

p

37

The score is written for a cello in bass clef with a key signature of one sharp (F#) and a 4/4 time signature. It consists of six staves of music. The first staff (measures 1-8) features a series of half notes on a descending scale, marked 'senza vibr.' and 'pp'. The second staff (measures 9-17) continues this descending scale with half notes, also marked 'pp'. The third staff (measures 18-24) begins with half notes and then transitions to a rhythmic pattern of eighth notes, marked 'col legno'. The fourth staff (measures 25-31) contains a section labeled 'A' with eighth notes and a natural breath mark 'nat.' over a half note. The fifth staff (measures 32-36) contains a section labeled 'B' with a series of chords and a half note marked 'senza vibr.' and 'p'. The sixth staff (measures 37-40) concludes with a series of half notes and a final whole note, marked 'p'.

Violoncello

On suuri sun rantas autius

Trad.finnish/Arr.Inka Liitiäinen

♩ = 55

